

מחשבת קצרה על הדף הרב יחזקאל הרטמן SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

מנחות קו

עניין: פירשתי ואיני יודע מה פירשתי

שו"ת רב פעלים ח"א יו"ד סי' מג

שאלה. אשה גדרה צעת לרה סך מה לצדקה, ואינה זוכרת אם אמרה לאבות העולם זיע"א, או ליחזקאל הע"ה, או לעזרא. הסופר ע"ה, או לרמב"ה זיע"א, כי לקופות אלו רגילה לידור, ורק עתה שחכה למי מהם גדרה, ושאלת מה לעשות לאלה ידי חובתה, יורטו ושכמ"ה: **תשובה.** הקופות הנז' יש לכל א' עניי עיר מיוחדת שזוכים בה, וכחצתי בס"ד בתשובה, דאין ראוי האדם לשנות מקופה זו לקופה זו, כי כל עניי עיר עיר אחת זוכין בקופה השייכה להם, ואם יאן לקופה אחרת הרי זה גזול חז' אלו, ואצ"פ שאין עניי מיוחדים לקופה, עכ"ז הגבאי יכול לתבוע בעד הקופה שהוא ממונה עליה, ואין הטורד יכול לשנות ולפצור עלמו מטענת הגבאי, וגם הגבאי מ"ש הרב מחנה אפרים בה' לרקה סי' ז' וסי' ב' דף י"ו סוף ע"ד, ובס"י יו"ד ע"ש, גם הגבאי דברי הגאון מהרי"ם ז"ל צ"ד שאל סי' רנ"ח ס"ק ה', ודברי חב"ד הגאון מאמר מרדכי ז"ל בסו"ת סי' ט"ו, מ"ש להגאון משה תלמידי ז"ל, ובררנו מכל הנז' דהטורד לקופה פ' אינו יכול לפצור עלמו ליתנה בקופה אחרת, וזה חשיב ממון שיש לו תובעין, כי לכל קופה יש גבאין ממונים עליה, והם יכולים לתבוע, ועיין בשו"ת הרמ"ך מ"ש בזה יע"ש:

ועתה אשיב על ידיו השאלה הנז', כי ראיתי דהספק הזה עלמו הובא בחתם סופר יו"ד סי' ר"מ, שגשאל באלה שעלה לס"ת ונדר סך מה לצדקה אחת מהק"ק שבצ"ע, ויש בעיר כמה מיני דקות כגון של עניי, ושל ס"ת, ושל קברנים ושל הנכנסת כלה, ושל בקור חולים, והוא נדר לאחד מהם, ושכח לאיזה מהם פצע, ועתה יש להסתפק אי נימא מספיקא לריך לשלם לכולם, או אינו לריך לשלם כלל, דלכל א' יאמר אייתי לי ראייה דאנת הוא ואשלם לך, או יניח פ"א ביניהם ויסתלק. והרמב"ם פ"ח מנ"ע פסק להדיא להחמיר, וכן פסק בש"ע סוף ג', מ"מ בנידון שלפנינו צ"ע ויבואר אי"ה:

ואנא עבדא נ"ל בס"ד, כיון דאין לכל קופה עניי מבוררים, וגם איכא מאן דנ"ל דיכול לשנות מעניי לעניי, אצ"ג דלא קי"ל הני לענין הלכה מ"מ כה"ג שהטורד הוא נותן סך שגדר ושכח למי גדר, הציא האשה הסך לנ"ב, ואז הבי' יתלקו הסך לקופות אלו שהיא מסתפקת בהם, כדן ממון המועיל בספק דיחלוקו, והב"ד יקחו שטר מחילה מיד הממונים של כל קופה וקופה, על שש האשה הטורדת, צעת שיטו להם חלק הקופה המגיע לפי חלוקה, כן נ"ל להורות, ואין הפנאי מסכים להאריך בזה. והשי"ת ברחמי יאר עיניו באיך תורטו, אבי"ר:

שו"ת חתם סופר יו"ד סי' רמ

אחד עלה לס"ת ונדר סך מה לצדקה [עבור] אחת מהח"ק שבעיר, ויש בעיר כמה מיני צדקות, כגון של עניי עיר ושל ת"ת ושל קברנים ושל הכנסת כלה ושל בקור חולים, והוא נדר לאחת מהם ושכח לאיזה מהם פרט, ועתה יש להסתפק אי נימא מספיקא צריך לשלם לכולם, או אינו צריך לשלם כלל דלכל אחת יאמר אייתי לי ראייה דאנת הוא ואשלם לך, או יניח פ"א ביניהם ויסתלק. והרמב"ם פ"ח ממתנות עניי [ה"ג] פסק להדיא דלהחמיר, וכן פסק בש"ע י"ד סי' רנ"ח סעי' ג', מ"מ בנידון שלפנינו צ"ע ויבואר אי"ה:

וע"כ בנידון שלפנינו ע"כ משום ספק איסורא צריך לשלם לכל הצדקות כולם עד שלא ישאר לו שום ספק, דומיא מה שאמרו במנחות ק"ו ע"ב פירשתי ואיני יודע מה פירשתי יהא מביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי, וכיון שבררנו דצדקה נמי ספיקא לחומרא א"כ דינו לענין זה כמו הקדש ממש. והיינו שאנו מורים לו כך, אבל פשיטא שא"א לכופו על זה אלא אם ירצה מניח ביניהם ומסתלק. כל זה נ"ל להלכה מהראיות שכתבתי לעיל:

רבי עקיבא איגר

דרוש וחדוש ח"א כתבים ח'

ליכא כל חאמר, אבל היכא דאמר הכי עלי דחל עליו החיוב מדין נדר, י"ל דספיקו לחומרא, וכדאיתא חילוק זה בחובות מהרי"ם (ח"ב חו"מ סי' קכד) פ"י"ש, ולכאורה ראייה לדבריו ממחמתין דמנחות (דף קו) פירשתי ואיני יודע מה פירשתי מביא עד שיאמר לא לכך נתכוונתי, הכי דמספיקא שמה כן וכך מר מתייב לוסן להקדש, ה"ג י"ל צ"ד במסופק לכמה נרות איחכוין, ועדין ל"ע:

הגר"א וסרמן דברי סופרים ה, ב

וכן מציינו דבספק מצוה שבכין אדם לחבירו כגון במתנות כהונה אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה ר"ס, ובספק נדרי גבוה הולכין להחמיר כמבואר במנחות (קו). גבי פירשתי ואיני יודע מה פירשתי ולא אמרינן המוציא מחבירו עליו הראיה, והטעם דלגבי גבוה אין האדם מוחזק כלל לא בגופו ולא בממונו י"ע.

